

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ *).

Οὐδέποτε ἴσως ἐφηρμόσθη προσφύτερον τὸ τετριμμένον ἐκεῖνο μυθολόγημα τοῦ καιομένου καὶ ἐκ τῆς ἰδίας τέφρας ἀναβιοῦντος φοίνικος, ὅσον ἐπὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλήν. Συλλόγου· διότι, ἐνῶ πρὸ ἔτους τὸ πῦρ κατέβρω ἀμείλικτον καὶ κτίριον, καὶ βιβλία, καὶ χειρόγραφα, καὶ ἐργαλεῖα, καὶ πᾶν ἐνὶ λόγῳ τὸ αὐτῷ ἀνήκον, διὰ μιᾶς ἀναγεννᾶται ἀκμαϊότερος ἢ προτοῦ. Καὶ τοῦτο λέγοντες δὲν ὑπεραίρομεν τὴν ἀλήθειαν· ἐξ ἐναντίας καὶ ἐνέργεια συντονωτέρα καὶ ἔρανοι δαψιλέστεροι, καὶ προθέσεις εὐρύτεραι μαρτυροῦσιν ὅτι ἢ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Συλλόγου ὠφέλεια ἔσται τοῦ λοιποῦ καὶ ποικίλη καὶ γενικωτέρα, καὶ, τὸ πάντων σπουδαιότατον, ἐθνικωτέρα, καθόσον εἰς τὰς μέχρας τοῦδε ἀπλᾶς διαλέξεις καὶ λόγων ἀπαγγελίας, προσετέθησαν καὶ ἕτερά τινα, οἷα ἡ ἐπιμέλεια τῆς παιδείας καὶ μάλιστα τῆς κατωτέρας, καὶ ἡ ὑποστήριξις σχολείων, ἰδίως τῶν δημοτικῶν, πρακτικώτερα καὶ διὰ τοῦτο κοινωφελέστερα. Δακτυλοδεικτοῦμεν δὲ κατ' ἐξαίρετον τὸν τελευταῖον τοῦτον σκοπὸν, διότι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ἀκλόνητον τὴν πεποίθησιν ὅτι ἀνευ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἦτοι ἀνατροφῆς τοῦ λαοῦ, ἀδύνατον ν' ἀποκτήσῃ ἐν ὁποιοῦνδήποτε ἔθνος ἐκεῖνο ὅπερ ὀνομάζεται σήμερον πολιτισμὸς, ἢ κάλλιον εἰπεῖν ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ. Ἵπαρξιν δὲ ἐννοοῦμεν οὐχὶ τὴν φυσικὴν, τὴν κτηνώδη, ἣν καὶ ὁ φθισίων παρατείνει ἐνίοτε μέχρις ἐσχάτου γήρωσ, ἀλλὰ τὴν ἠθικὴν ἀκμὴν καὶ εὐρωστίαν τῆς καρδίας.

Ταύτης λοιπὸν τῆς εὐρωστίας καὶ ἀκμῆς κρατίστη καὶ ἀπαραίτητος κρηπίς εἶναι ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις· καὶ τοσοῦτῳ μάλιστα ἀπαραίτητος, ὅση ἀνευ αὐτῆς ἀδύνατον νὰ μὴ καταβρέσῃ ὡς ἀθεμελίωτον εὐθύς ἢ ὕστερον ὀλόκληρον τὸ κοινωνικὸν οἰκοδόμημα. Ναὶ μὲν ἐνίοτε, καὶ ἐφ' ἱκανὸν μάλιστα χρόνον, τὸ ἠθικῆς ἀγωγῆς στερούμενον ἔθνος περιβάλλει ἑαυτὸ διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐκείνων ἐμβλημάτων, ὧν τὸ στιλπνὸν γοητεύει τοὺς ὀφθαλμούς· ἀλλὰ μὴ δὲν τερπώμεθα πολλάκις βλέποντες δένδρα θάλλοντα μὲν πρὸς καιρὸν τοὺς κλώνας, τὴν ῥίζαν ὅμως ἔχοντα σαθρὰν καὶ τὸν μυελὸν σσηπότα;

Ὁρθότατα λοιπὸν ποιῶν ὁ Σύλλογος ἔταξε μεταξὺ τῶν καιριωτάτων τὸ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως

κεφάλαιον· ἀλλ' ὅποια ἔσται ἡ ἐκπαίδευσις αὐτῆς ἰδοῦ ζήτημα πολὺ πλέον τοῦ πρώτου περισπούδαστον.

Ἐν τῇ ἐλευθέρῃ Ἑλλάδι δημοτικὴν παιδείαν δοξάζουσι κοινῶς, — κρίνομεν δὲ ἐκ τῶν γινομένων καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν γραφομένων, — τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀναγνώσεως, τῆς γραφῆς καὶ ἄλλων τινῶν στοιχειωδῶν γνώσεων. Εἰς τοῦτο καὶ μόνον περιστρέφεται ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις. Ὁ διδάσκαλος ἢ μᾶλλον ὁ ἀρχαιότερος μαθητῆς, κατὰ τὸ γενηρακὸς τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς σύστημα, διδάσκει τὸ παιδίον νὰ ἀναγινώσκῃ εἰς τὸν πίνακα τὸ «Θεὸν σέβου,» τὸ «γονεῖς τίμα,» τὸ «ἔργε τὸ δίκαιον,» ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε αὐτὸς ὁ διδάσκων ἐδιδάχθη ποτὲ ὅποιον τὸ πρὸς Θεὸν σέβας καὶ ἢ πρὸς τοὺς γονεῖς τιμὴ καὶ ἢ στοργὴ πρὸς τὴν δικαιοσύνην, τὸ παιδίον ἀναμασσάται ξηρὰς τὰς λέξεις, τὰ δὲ τρία ἐκεῖνα οὐράνια ἀξιώματα, ἐν οἷς συλλήβδην πᾶς ἀρετὴ ἔστιν, οὐδένα φέρουσι καρπὸν, κείνται δὲ καὶ ἀφανέστερα τοῦ ὑπὲρ ταῦτα ἀναστηλουμένου ἐνίοτε τούτου ἀποφθίγματος, στιχτροῦ μάλιστα κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Σόλωνος ὅπως ἀπομνημονεύεται εὐκολώτερον·

* Τιμὴ εἰς τὸν διδάσκαλον καὶ δῶρα εἰς τὰς χεῖρας, τότε νὰ δῆς πῶς γίνεται ὁ μαθητῆς φωστῆρας.*

Πλὴν λοιπὸν τῆς διδασκαλίας τῆς ἀπλῆς ἀναγνώσεως ὑπάρχει καὶ ἕτερα, πρώτη μάλιστα κατὰ τὴν τάξιν, ἢ τῆς χρηστότητος, ἢ τῆς ἀνάγκης νὰ γίνεται διὰ τε λόγου καὶ παραδείγματος. Αἱ δὲ δύο αὗται διδασκαλαίαι εἰσὶν ἀχώριστοι, ἢ ἂν ποτε χωρισθῶσιν, ἐπειδὴ συνήθως ὑπερισχύει, ὡς δυστυχῶς παρ' ἡμῖν σήμερον, ἢ τῶν γραμμάτων, συμβαίνει ἀφεύκτως τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ Πλάτωνος ῥηθὲν, ὅτι «πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία οὐ σοφία φαίνεται»¹⁾. Τοὺς ἀπλῶς γραμματισμένους, ὡς ἐπικαλοῦμεν σήμερον τοὺς λογίους, στερουμένους δὲ ἀγωγῆς, ἐφαεῖτο ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἄξιον φόβου ὁ ἀθηναῖος φιλόσοφος, προτιμῶν καὶ αὐτὴν τὴν ἐντελῆ ἀμάθειαν. «Μᾶλλον δ' ἔτι δέδοικα, ἔλεγε, τοὺς ἡμμένους μὲν αὐτῶν τούτων τῶν μαθημάτων κακῶς δ' ἡμμένους· οὐδαμοῦ δεινὸν, οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πάντων, οὐδὲ μέγιστον κακὸν, ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γίνεται πολὺ μείζων ζημία»²⁾. Καὶ εἶχε δίκαιον ὁ Πλάτων, διότι ἐκ τοιαύτης ἀναγώγου παιδείας πηγάζει ἢ πρὸς τὸ ψεῦδος, τὴν συκοφαντίαν, τὴν οἴησιν, τὸν φθόνον, τὴν ἀλλοτριπραγμοσύνην καὶ τὴν ἐν γένει πονηρίαν ῥοπή, ἣν βλέπομεν ἐπικρατοῦσαν καὶ καθ' ἑκάστην πλατυνομένην.

Τὰ περὶ τῆς διττῆς ταύτης ἐκπαιδεύσεως πολλάκις καὶ διὰ μακρῶν ἐγράφησαν ἐν τῷ ἀνά χειρας

¹⁾ Κανονισμὸς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου. — Ἐν Κωνσταντ. 1871. — Ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Πανδώρας» τῆ 16 Ἰουνίου 1871. — Τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλλήν. φιλ. Συλλόγου τὰ περισηθέντα. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1871.

²⁾ Μανίξ. 246. ³⁾ Πλάτ. Νόμ. 2'.

περιοδικῶ ὑπὸ τῶν δοκιμωτέρων κοινωνιολόγων καὶ τῶν μετὰ τινος ἐπιστάσιος μελετησάντων τὰ τοιαῦτα· δὲν ἀναμνησκόμεν δὲ ταῦτα ὅπως συμβουλεύσωμεν, ἄπαυσί! τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύλλογον, διότι οὐδεὶς πλέον ἡμῶν ἐξετίμησε τὴν ἰκανότητα καὶ τὴν φιλοπατρίαν τῶν μελῶν, οὐδ' ἐνθερμότερον νύχθη ὑπὲρ τῆς αἰσίας ἐκβάσεως τῶν ἀγώνων αὐτοῦ· ἀλλ' ἐχομέν τινας δισταγμοὺς, οὓς παραμυθεῖται μὲν ἢ πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολὴ ἢ ἐρμηνεύουσα τὸν νέον Κανονισμόν, δὲν ἐξαλείφει ὁμως ἐντελῶς· φοβούμεθα μὴ τὰ τῆς παιδείας διεξαχθῶσι καὶ ἐν τῇ ὑποτελεῖ Ἑλλάδι κατὰ μίμησιν τῶν τῆς ἐλευθέρως, ὅπου καλῶς μὲν ἐν γένει διετάχθησαν τὰ περὶ αὐτῆς, κακῶς δὲ ἐνεργοῦνται τὰ διατεταγμένα. Ὁ νόμος φέρ' εἰπεῖν ὁ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἰδρύσεως τοῦ βασιλείου ἐκδοθείς, ἀπαιτεῖ αὐστηρῶς νὰ φοιτῶσι πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ παιδία εἰς τὰ δημοτικά σχολεῖα· ἐπὶ τοσοῦτον ὁμως παροράται, ὥστε μετὰ κυβέρνησιν τακτικὴν τεσσαράκοντα ὡς ἐγγιστα ἐτῶν, ἀκούομεν ἐν μέσαις Ἀθήναις πλείστους πῶν ἀρχαιοτέρων αὐτῆς κατοίκων λαλοῦντας ἀλθωνιστί, καὶ ταῦτα ἐνῶ τὸ πανεπιστήμιον παραγεμίζεται ἀδικόπως διὰ νέων καθηγητῶν. Καὶ δι' ἄλλον δὲ λόγον ἀποτυγχάνει ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις, δι' ἔλλειψιν τακτικῆς καὶ αὐστηρᾶς ἐπιτηρήσεως. Ὁ νόμος ἀπαιτεῖ νὰ ἐπιθεωρῆ κατ' ἔτος τὰ σχολεῖα τῶν δήμων ὁ ἀνώτερος διευθυντής, νὰ ἐφορῶσι δὲ αὐτὰ καὶ ἐπιτροπαὶ καὶ διοικητικαὶ ἀρχαί· καὶ ὁμως οὐδὲν τούτων γίνεται. Καὶ ἐνῶ ἀδικόπως θαυμάζομεν τὰ τῆς Ἀγγλίας, δὲν ἐνθυμούμεθα ὅτι εἰς τοιαύτην συνεχῆ καὶ ἀκριβῆ ἐπιτηρήσιν ὀφείλεται ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐκεῖ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Προσοχὴ ἄρα μέγιστη μὴ ἢ καλλιέργεια τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἀνωτέρων ἐπιστημῶν, ἢ, κατὰ τὴν εἰκονικὴν ἔκφρασιν τοῦ Συλλόγου, οὔσα τῆς ἐπιστημονικῆς πυραμίδος κορυφῆ, προτιμηθῆ τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως, ἣτις ἐστὶν ὁμολογουμένως ἡ στερεὰ καὶ ἀκράδαντος αὐτῆς βᾶσις.» Προσοχὴ μὴ καὶ ἐκεῖ γίνῃ ὅ,τι καὶ ἐνταῦθα, ὅπου ἡ προπετής καὶ ἀχαλίνωτος φαντασία ἀναπτρουμένη πρὸς τὴν κορυφὴν τῆς πυραμίδος, καὶ μηδύλως φροντίζουσα περὶ τῶν βάσεων, κατακρημνίζεται μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας μεθ' ἧς μετεωρίσθη, καὶ προκαλεῖ τῶν μὲν τὸν οἶκτον, τῶν δὲ τὸν γέλωτα, καὶ, τὸ δεινότερον, ἀντὶ ὠφελείας προξενεῖ βλάβην εἰς τὴν πατρίδα.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς κυρίως βιομηχανικῆς τάξεως, τῆς τῶν ἐργαστηριακῶν καὶ βαναύσων, ἢ τις πυκνοτέρα οὔσα πάσης ἄλλης, καὶ διὰ καθημερινῆς συγκοινωνίας παρατριβομένη μεταδίδει ἀμοιβαίως τὰς ἰδίας ἐλλείψεις καὶ πλέον πάσης ἄλλης καταφέρεται πρὸς τὸ ἐλάττωμα, τὰς παντοειδεῖς παρεκτρο-

πὰς καὶ τὰς παραχὰς, θέλει μεριμνήσει βεβαίως ἐπιμελέστερον ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύλλογος. Τὸ δὲ παράδειγμα τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐταιρίας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ, ἣτις καὶ διὰ μαθημάτων καὶ διὰ διδασκαλίας καὶ διὰ βιβλίων ¹⁾ συντελεῖ εἰς τὴν ὕλικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν διαμόρφωσιν τῆς τάξεως ταύτης, δὲν φαίνεται ἀνάξιον μιμήσεως.

Περὶ δὲ τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως νομίζομεν ὅτι καιρὸς νὰ σκεφθῶσι συντονώτερον οἱ ἐν τῇ βασιλίδι τῆς ἀνατολῆς περὶ συστάσεως οὐ μόνον ἐντελεστέρων γυμνασίων ἀλλὰ καὶ πανεπιστημίου. Μὴ πτοῶσιν αὐτοὺς αἱ θυσίαι· διότι πρῶτον μὲν καὶ δύνανται ἔχουσι πρὸς τοιαύτας, καὶ προαιρέσεως, ὡς φαίνεται, δὲν στεροῦνται· δεύτερον δὲ τὰ ἐν Ἀθήναις γενόμενα, ὅπου καὶ Πανεπιστήμιον καὶ φιλεκαπιδ. ἔταιρίαν καὶ Ἀμαλίειον καὶ Ὀρφανοτροφεῖον καὶ ἕτερα ὁμοίας φύσεως ἰδρύματα ἐκ μικρῶν ἐρμηθέντα ἀνεβιβάσθησαν εἰς τὴν σημερινὴν ἀκμὴν, ἐνισχύουσι τὸ θάρρος αὐτῶν. Πλὴν τούτου ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπάρχουσιν ἤδη τρεῖς σχολαί, ἡ ἐν Φαναρίῳ φιλοσοφικὴ τοῦ Γένους, ἡ ἐν Χάλκῃ τῆς θεολογίας καὶ ἡ ἐν Περαιῆ τῆς ἰατρικῆς, μικρᾶς ἴσως δεόμεναι μεταρρυθμίσεως ὅπως μετασκευασθῶσιν εἰς πανεπιστημιακὰς. Οὐδεὶς δὲ αὐτῶν ἀγνοεῖ, ὑποθέτομεν, ὅτι καὶ ἡ μέχρις ἐσχατιῶν διάδοσις ὑγιοῦς διδασκαλίας καὶ βιβλίων ἀνυψούντων τὸ ἐθνικὸν φρόνημα καὶ ἠθοποιούντων τὴν καρδίαν, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἰδρύσιν ἀνωτάτου ἐκπαιδευτηρίου ἐν τῷ κυριωτάτῳ κέντρῳ τῆς ἀνατολῆς, εἰσὶν οἱ ἰσχυρότατοι προμαχῶνες οἱ τινες θέλουσιν ἀποκρούσει εὐδοκίμως τὰς ἐπιβούλους ἐπιδρομὰς, δι' ὧν ἀπειλεῖται ἡ ἀκρόπολις τοῦ ἡμετέρου ἐθνισμοῦ καὶ δόγματος.

Ἴδου ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Συλλόγου, ὑπὲρ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ σκοποῦ οὗ τινος ἐπικαλούμεθα τὴν πρόθυμον συνδρομὴν παντὸς φίλου τῆς πατρίδος.

¹⁾ Κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν, γεννηθεῖσαν ἐκ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας, πολὺ ἀναγκασιότερα εἶναι ἡ ἐκδοσις καὶ διάδοσις βιβλίων χρησίμων εἰς τὸν λαόν καὶ προσιτῶν εἰς τὴν κατάληψιν αὐτοῦ, ἢ ἡ τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων καὶ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας ἢν προτίθεται ὁ Σύλλογος. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐγράψαμεν ὅτι εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς δούλης Ἑλλάδος τὸ τερπνότερον καὶ ἠθικώτερον ἀνάγνωσμα τοῦ λαοῦ εἶναι καὶ σήμερον, ὅτε καταγοῦμεν μαγαλαυχεύοντες ἐπὶ προόδῳ, ὁ Βερτόλδος, ὁ Βερτολδίνος, τοῦ Σπανοῦ καὶ τοῦ Γαϊδάρου αἱ φυλλάδες καὶ τὰ Συναξάρια. Ὅς τις δὲ διατάζων θέλει νὰ ποιῶν, εὐκόλως μανθάνει ὅτι διὰ τῆς καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπαναλαμβανόμενης τυπώσεως τῶν ἀνωτέρων καὶ ἄλλων ὁμοίων βιβλίων τρέφονται τὰ ἐν Ἑνετίᾳ πιεστήρια. Ἐπικαλούμεθα δὲ ἰδίως τὴν προσοχὴν τοῦ Συλλόγου εἰς τὸ πρὸ διετίας διαδοθὲν ὑπὸ τῆς Ἐταιρίας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ καὶ καρποφορῆσαν βιβλίον, τὸ ἐπιγραφόμενον «Ἐγκόλπιον τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ ἢ συμβουλαὶ πρὸς τοὺς χειρῶνακτας.» Τὰ βιβλία εἶναι καὶ τῶν σχολείων προτιμότερα, διότι εἰς ταῦτα ἢ ὀλίγοι ἢ ὀλίγον φοιτῶσιν, ἐνῶ ἐκεῖνα κρούουσι καὶ τὰς ἀπωτέρω καλύβας καὶ εἰσέρχονται εἰς αὐτὰς φέροντα γνώσεις, καὶ διδασκαλίαν χρηστότητος, καὶ ἰδηγίας πρὸς βελτίωσιν τῶν ἡθῶν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας.

« Διαβιβάζοντες ἡμῖν κατ' ἐντολὴν τοῦ Συλλόγου τὸν νέον αὐτοῦ κανονισμόν, καθῆκον ἡμῶν θεωροῦμεν ἵνα δώσωμεν ἐξηγήσεις τινὰς ἐπ' αὐτοῦ.

» Ὁ σκοπὸς τοῦ Συλλόγου ἐστὶ κατὰ τὸν νέον κανονισμόν διττός, ἡ καλλιέργεια τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν καὶ ἡ διάδοσις αὐτῶν κατὰ τὴν Ἀνατολήν, μάλιστα τῆς κατωτέρας παιδείας, ἧτις ἐστὶν ὁμολογουμένως ἡ στερεὰ καὶ ἀκράδαντος βᾶσις τῆς ἐπιστημονικῆς πυραμίδος ἐκάστου ἔθνους, ὡς ἡ καλλιέργεια τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἀνωτέρων ἐπιστημῶν ἐστὶν ἡ κορυφή.

» Ὁ Σύλλογος τὸ κατ' ἀρχάς, ὅτε συνέστη, ἐνδιέτριβε μᾶλλον περὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων διὰ τῆς ἐγγράφου ἢ προφορικῆς ἀνακοινώσεως φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν μελετημάτων καὶ συζητήσεως ἐπ' αὐτῶν κατὰ μικρὸν δὲ ἐνθάρρυνθαι ὑπὸ τῆς εὐμενοῦς ὑποδοχῆς, ἧς ἔτυχε παρὰ τοῦ δημοσίου, καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιδοκίμασις πολλῶν λογίων τῆς τε σοφῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, καὶ ὑπὸ τῶν ἀναγκῶν τῆς ἡμετέρας χώρας προαγόμενος, ἤρξατο νὰ εὐρύνη τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἀναδεχθεῖς καὶ ἄλλα ἔργα, οἳ εἰσὶν αἱ δημόσιαι διαλέξεις, ἄλλων τε καλῶν γενόμεναι ἀφορμὴ καὶ τῆς συστάσεως πολλῶν ἐπιστημονικῶν σωματείων ἐν τῇ ὀθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ, ἡ ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ, ἡ σύστασις δημοσίαις βιβλιοθήκης πρὸς θεράπειαν τῆς μεγάλης ἐλλείψεως, ἣν πᾶς τις αἰσθάνεται ἐν τῇ μεγαλοπόλει ταύτῃ καὶ ἡ σύστασις διαγωνισμάτων πρὸς λύσιν φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων.

» Δικτηρῶν τὰ μέσα ταῦτα τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ὁ Σύλλογος ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον ἵνα κατατάξῃ μεταξὺ αὐτῶν ἐν τῷ νέῳ αὐτοῦ κανονισμῷ καὶ τὸ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἀπόρων σχολείων καὶ τῆς καθιδρύσεως νέων, ὅπου ἀνάγκη παρίσταται. Τὸ μέσον τοῦτο ὁ Σύλλογος ἡμῶν καθιέρωσιν ἐν τῷ κανονισμῷ αὐτοῦ, διότι ἐθεώρησεν αὐτὸ ὡς τὴν θετικωτέραν ὁδὸν τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἡ καλλιέργεια τῶν γραμμάτων καὶ ἡ μελέτη σπουδαίων καὶ ὑψηλῶν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, εἰς τὰ ὅποια κυριώτερον ἠτχολήθη μέχρι τοῦδε ὁ Σύλλογος, ἐστὶν ἀναντιρρήτως ἔργον ἀναγκαιότατον διὰ τὴν πατρίδα ἡμῶν, ἧτις στερεῖται τῶν ἀλλαχοῦ ὑπαρχόντων πολλῶν καὶ σπουδαίων ἐπιστημονικῶν καθιδρυμάτων· ἀλλ' ἡ ὑποστήριξις τῶν σχολείων καὶ ἰδίως τῶν δημοτικῶν ἐστὶν ἀσυγκρίτως ἀναγκαιότερα, ὅπως δυναθῶμεν νὰ χρησιμοποιοῦμεν τὰ φυσικὰ καὶ ἠθικὰ πλούτη, ἅτινα ἐπεδαψίλευσεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ ἅτινα ἡ ἔλλειψις τῆς ἀπαιτουμένης παιδείας καὶ τῶν ἀναγκαιῶν γνώσεων ἀφῆκε νεκρὰ καὶ ἀκαλλιέργητα.

» Πραδεχθεῖς ὁμως καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῶν

ἀπόρων σχολείων καὶ τὴν καθιδρύσιν νέων μεταξὺ τῶν μέσων τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, ὁ Σύλλογος δὲν φρονεῖ ὅτι θὰ δυναθῇ ἀμέσως διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πόρων νὰ ὑποστηρίξῃ πάντα τὰ ὑποστηρίξεως χρήζοντα Σχολεῖα ἐν Ἀνατολῇ, οὐδ' ὅτι θὰ δυναθῇ ἀμέσως νὰ συστήσῃ νέα πανταχοῦ, ὅπου δὲν ὑπάρχουσι τοιαῦτα, ἀλλὰ προέθετο νὰ καταβάλῃ οὕτω τὰ θεμέλια τοιαύτης τινὸς ἐργασίας καὶ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸ μέλλον τὴν ὀλοσχερῆ καὶ τελείαν αὐτῆς ἐνέργειαν.

» Διττῶς δ' ἐλπίζει ὁ Σύλλογος ὅτι θὰ δυναθῇ νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἀνατολῆς· α) ἐρευνᾶς ποιούμενος περὶ τῶν νεωτέρων καὶ τελειότερων διδασκαλικῶν μεθόδων, ὡς καὶ περὶ παντὸς ζητήματος τὴν διδασκαλίαν ἀφορῶντος, καὶ διαβιβάζων εἰς τὰς σχολὰς, αἵτινες ἤθελον ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τοιούτων ἐρευνῶν καὶ β) παρέχων διάφορα ὑλικά βοηθήματα εἰς ἐκείνας τῶν πρὸς αὐτὸν ἀποτετινομένων σχολῶν, ἃς θέλει εὐρεῖ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔχουσας ἀνάγκην τῶν τοιούτων βοηθημάτων.

» Καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ πρῶτον ὁ Σύλλογος στριζόμενος ἐπὶ τῆς ἐργασίας τῶν μελῶν αὐτοῦ, ἐλπίζει ὅτι πολλὰ ἐξ αὐτῶν θὰ δείξωσι τὸν αὐτὸν ζῆλον περὶ τὴν σπουδὴν τῶν πρακτικῶν τούτων θεμάτων, ὃν ἔδειξαν ἤδη περὶ τὴν μελέτην ὑψηλῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων· καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ δεύτερον ὁ Σύλλογος ἐρείδεται κυρίως εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν φιλομούσων καὶ φιλοκάλων συμπολιτῶν ἡμῶν, καὶ ἐλπίζει ὅτι θέλει πάντοτε τύχει τοιαύτης, προοικονιζόμενος τοῦτο ἐκ τῆς γενναίας πρωτοβουλίας, ἣν ἔλαβον ἤδη δύο τῶν ἐπιτίμων αὐτοῦ μελῶν προσφέροντα ἕκαστον ἀνά 200 λίρας ὀθωμανικὰς κατ' ἔτος πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀπόρων σχολείων, καὶ ἐκ τῶν πολλῶν καὶ γενναίων συνδρομῶν, αἵτινες δὲν διέλιπον προσφερόμεναι αὐτῷ πρὸς ὑποστήριξιν διαφόρων αὐτοῦ ἔργων, καὶ ἐξ ὧν ὡς ἐν παραδείγματι ἀναφέρομεν τὴν ἐκ 200 λιρῶν ὀθωμ. ὑπὲρ τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ ἀρτίως γενομένην παρὰ φιλοκάλου ὁμογενοῦς.

» Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἀσχολίαι καὶ ἐργασίαι αὐτοῦ πολλαὶ εἰσι καὶ ποικίλαι, ὁ Σύλλογος, ὅπως τελειότερον καὶ ἀκριβέστερον ἐκτελῇ ταύτας, καθιέρωσεν ἐν τῷ νέῳ κανονισμῷ τὴν σύστασιν διαφόρων διαρκῶν ἐπιτροπῶν πρὸς ἐξακρίβωσιν καὶ μελέτην τῶν ζητημάτων, ἅτινα συνδέονται μετὰ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Διὰ τῆς συστάσεως τῶν ἐπιτροπῶν τούτων ὁ κύκλος τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίας τοῦ Συλλόγου καθίσταται εὐρύτερος, τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἔσονται καὶ πλουσιώτερα καὶ σπουδαιότερα. Οὕτω δὲ ἐκάστη ἐπιτροπὴ εἰδικὸν ἔχουσα σκοπὸν θέλει ἀποτελεῖ ἴδιον κέντρον ἐργασίας, ὁ δὲ Σύλλογος ἐν ταῖς συνεδριά-

σεσιν αὐτοῦ συγκεντρόνων ταύτας θέλει εὑρίσκει ἐν αὐταῖς τροφήν πνευματικὴν προπτοιμασμένην καὶ ἀντικείμενα σπουδαιοτέρων μελετημάτων.

»Θεωρῶν δὲ προσέτι ὁ Σύλλογος ὡς ἄριστον σύνδεσμον τῆς καλλιέργειας τῶν γραμμάτων καὶ διαδόσεως τῆς παιδείας τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀνεκήρυξε τὴν μετὰ σχολίων κριτικῶν καὶ ἐξηγητικῶν ἐκδοσιν αὐτῶν ὡς ἐν τῶν κυριωτέρων μέσων πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ, ὃν προέθετο, προσκαλῶν οὕτω τοὺς μὲν φιλομούσους τῶν πλουσίων ὁμογενῶν ἵνα χορηγήσωσι τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαζοῦσαν δαπάνην, τοὺς δὲ λογίους ἵνα εἰς τὸν εὐγενῆ τοῦτον ἀποδουθῶσιν ἀγῶνα.

»Περσίνοντες τὴν παροῦσαν νομίζομεν ἀναγκαῖον ἵνα ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τοῦ ἀρθ. 15 τοῦ κενονισμοῦ, καθ' ὃ δύνανται νὰ γίνωσι τακτικὰ μέλη τοῦ Συλλόγου καὶ ἄνδρες ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως διαμένοντες· ἐξαιτούμενοι δὲ τὴν ἀρωγὴν ὑμῶν ὑπὲρ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου, σᾶς παρακαλοῦμεν ἵνα δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τῆς διακεκριμένης πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως ἡμῶν.

»Ὁ Πρόεδρος
(Τ. Σ.) »Κ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

»Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
»Γ. ΧΑΣΙΩΤΗΣ.»

Ἡ ΧΑΡΑ ΠΡΟΞΕΝΕΙ ΤΡΟΜΟΝ.

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΚ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ EMILE DE GIRARDIN.

Πρόσωπα:

ΑΔΡΙΑΝΟΣ, υἱὸς τῆς Κ. Δεζωδιέρ.
ΠΕΤΡΟΣ, παλαιὸς ὑπηρέτης.
ΟΚΤΑΒΙΟΣ, φίλος τοῦ Ἀδριανοῦ.
ΚΥΡΙΑ ΔΕΖΩΒΙΕΡ.
ΛΕΥΚΗ, θυγάτηρ τῆς Κ. Δεζωδιέρ.
ΜΑΤΘΙΑΔΗ ΔΕ ΠΙΕΡΒΑΛ.

Ἡ σκηνὴ εἰς τὰ περίκτῃς τῆς Ἀδρης.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

ΚΥΡΙΑ ΔΕΖΩΒΙΕΡ, ΛΕΥΚΗ, ΟΚΤΑΒΙΟΣ, ΜΑΤΘΙΑΔΗ.

Ἡ Κ. Δεζωδιέρ κάθηται ἐπὶ ἀνακλίντρον, ἡ δὲ Λευκὴ πλησίον αὐτῆς βλέπουσα τὸ ἀκροατήριον· ἐργάζονται δὲ καὶ αἱ δύο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐργαχείρου· ὁ Ὀκτάβιος κάθηται εἰς τὸ βάθος κρατῶν βιβλίον, ἀλλὰ δὲν ἀναγινώσκει, παρατηρεῖ μετ' ἀνησυχίας τὴν Ματθίλδην ἥτις ζωγραφεῖ πλησίον τραπέζης. Καὶ αἱ τρεῖς γυναῖκες φροῦτι μέγα πένθος. Σιωπὴ . . .
Ἡ Κ. Δεζωδιέρ σκέπτεται, ἀφίνει καὶ πίπτει τὸ ἐργαχείρον ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ δάκρυα καταβρέχουσι τὰς παρειάς της. Ἡ Λευκὴ τὴν παρατηρεῖ περίλυπος, σηκώνεται σπογγίζει τὰ δάκρυα τῆς μητρὸς της, τὴν ἀσπάζεται, καὶ πλησιάζει τὸν Ὀκτάβιον ὅστις ἐγείρεται.

ΛΕΥΚΗ. Τί τρομερὸς καιρὸς ἀπόψε! . . . τί νὰ γίνωνται ἄρά γε οἱ ταλαίπωροι ψυχράδες αἱ ὁποῖαι ἀνεχώρησαν χθὲς τὸ πρωῒ;

ΟΚΤΑΒΙΟΣ. Ἐπέστρεψεν εἰς τὸν λιμένα, τοὺς εἶδα ὅτε ἤμην εἰς τὸ παράλιον.

ΜΑΤΘΙΑΔΗ, (κατ' ἰδίαν παρατηροῦσα τὸν ὀρίζοντα.) Ἄλλοτε, ὅτε ἤκουα τρικυμίαν ἀνετριχιάζα, τὸν ἐσυλλογιζόμεν, καὶ ἔτρεμα! . . . Σήμερον δὲ μὲ μέλει διὰ τὰς τρικυμίας, καὶ τοὺς κινδύνους! . . .

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. (κατ' ἰδίαν) Ἀλλοίμονον! οὕτω ἀνψυχῶ πλέον!

ΟΚΤΑΒΙΟΣ. Ὁ ἄνεμος ἦτο τόσο σφοδρὸς ὥστε ἔθραυσε τὸν μέγαν ἴστον, ὅστις εὑρίσκετο ἐμπροσθεν τῆς γείτονός μας Ἀναστασίας.

ΛΕΥΚΗ (εἰς τὸν Ὀκτάβιον). Σιωπὴ, μὴν ἐμιλήτε περὶ τῆς Ἀναστασίας εἰς τὴν μητέρα. Ἐχασε καὶ αὐτὴ τὸν υἱὸν της, πρὸ δύο χρόνων δὲν ἔχει εἰδήσεις του.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ. (ταπεινῇ τῇ φωνῇ εἰς τὴν Λευκὴν) Ἄ! ἡ χήρα τοῦ πιλότου, εἶχεν υἱόν;

ΛΕΥΚΗ. (ταπεινῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸν Ὀκτάβιον) Νομίζουν ὅτι ἐχάθη εἰς τὸ ναυάγιον τῆς Ἀμφιτριτης. Ἀλλὰ ποτὲ μὴ τὸ ἀναφέρετε ἐδῶ . . . τὸ ὄνομα μόνον τῆς Ἀναστασίας κάμνει τὴν μαμμὰν νὰ κλαίῃ . . . Τὴν ἀνεθυμίζει . . .

ΟΚΤΑΒΙΟΣ. Ἐννοῶ . . . φίλτατε Ἀδριανέ . . . σὺ ὁ φίλος τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας . . .

ΜΑΤΘΙΑΔΗ. Ν' ἀποθάνῃ εἴκοσι τριῶν ἐτῶν, καὶ μετὰ τόσῃν ἐπιτυχίαν. . .

ΟΚΤΑΒΙΟΣ. Ὅτε ὁ κόσμος ἤρχιζε νὰ ἐκτιμᾷ τὴν σπουδαιότητα τῶν ἔργων καὶ τῶν ἀνακαλύψεων του.

ΛΕΥΚΗ. (πλησιάζουσα τὴν Ματθίλδην καὶ παρατηροῦσα τὴν εἰκόνα) Ἄ, ἰδοὺ αὐτός! ἰδοὺ τὸ γλυκὸ του βλέμμα . . . τὸ ὑπερήφανον ἦθος του! . . . Πρόσεξε μὴ ἴδῃ ἡ μαμμὰ αὐτὴν τὴν εἰκόνα· ὁμοιάζει τόσο ὥστε ἤμπορεῖ νὰ τὴν βλάψῃ. Ὡ ἀδελφέ μου! . . . Τὸν ἀγαπᾷς λοιπὸν πάντοτε;

ΜΑΤΘΙΑΔΗ. Παιδίον! . . . (παρατηροῦσα αὐτὴν ἀσκαρδαμυκτί.) Ὅταν εἶσαι μελαγχολικὴ ἔχεις τὰ μάτια του. (Τὴν ἀσπάζεται) Τοῦτον τὸν μῆνα ἐπρόκειτο νὰ ὑπανδρευθῶμεν.

ΛΕΥΚΗ (κατ' ἰδίαν.) Πῶς τὴν κυττάζει!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

(Ἡ ΚΥΡΙΑ ΔΕΖΩΒΙΕΡ βεβουθισμένη εἰς σκέψεις ἐπὶ ἀνακλίντρον, ὁ Ὀκτάβιος κάθηται ἀριστερὰ ἐπὶ ἑτέρου, ὁ ΠΕΤΡΟΣ εἰσέρχεται ἐκ τοῦ βάθους καὶ κλείει τὴν θύραν. ΛΕΥΚΗ. ΜΑΤΘΙΑΔΗ ζωγραφεῖσα)

ΠΕΤΡΟΣ (ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἀφοῦ παρετήρησε τὴν Κ. Δεζωδιέρ.) Κυρία Λευκὴ. . .

ΛΕΥΚΗ, (τὴν πλησιάζει.) Τί θέλεις Πέτρε;

ΠΕΤΡΟΣ. Ὁ ἀρχιτέκτων, δηλαδὴ ὁ πρωτομά-